



Finanšu ministrija

LATVIJAS VISPĀRĒJĀS VALDĪBAS BUDŽETA PLĀNA PROJEKTS 2024. GADAM

RĪGA, 2023

Saturs

Saīsinājumu apzīmējumi	3
Ievads.....	4
Makroekonomiskās attīstības scenārijs	5
Fiskālā stratēģija un strukturālās bilances mērķi	9
Vidēja termiņa budžeta politikas prioritāro attīstības virzienu īstenošana	13
Izplatīšanās ietekmes analīze.....	33
Pielikums: Metodoloģiskie aspekti.....	35

Tabulas

Tabula 0.i: Ārējās vides pamata pieņēmumi	6
Tabula 0.ii: Galvenie pieņēmumi	6
Tabula 1.a: Izaugsme un ar to saistītie faktori.....	6
Tabula 1.b: Patēriņa cenu izmaiņas	7
Tabula 1.c: Darba tirgus attīstība.....	8
Tabula 1.d: Sektoru bilances	8
Tabula 2.a: Vispārējās valdības budžeta mērķi sadalījumā pa apakšsektoriem	10
Tabula 2.b: Vispārējās valdības parāda attīstība 2023.–2024. gadā.....	10
Tabula 2.c: Netiešās saistības	11
Tabula 3: Vispārējās valdības izdevumu un ieņēmumu prognozes pie nemainīgas politikas sadalījumā pa galvenajām komponentēm	11
Tabula 4.a: Vispārējās valdības izdevumu un ieņēmumu mērķi sadalījumā pa galvenajām komponentēm.....	12
Tabula 4.b: Izdevumi, kas tiek izslēgti no izdevumu kritērija	12
Tabula 4.c: Vispārējās valdības izdevumi funkciju sadalījumā	13
Tabula 4.c.i): Vispārējās valdības izdevumi izglītībai, veselības aprūpei un nodarbinātībai	13
Tabula 4.c.ii): Vispārējās valdības izdevumi funkciju sadalījumā.....	13
Tabula 5: Diskrecionāro pasākumu apraksts, kas iekļauti budžeta projektā	16
Tabula 5.a.i): Diskrecionārie ieņēmumu pasākumi vispārējās valdības budžetā	16
Tabula 5.a.ii) Diskrecionārie izdevumu pasākumi vispārējās valdības budžetā	18
Tabula 5.b.i): Diskrecionārie ieņēmumu pasākumi centrālās valdības budžetā.....	20
Tabula 5.b.ii): Diskrecionārie izdevumu pasākumi centrālās valdības budžetā.....	22
Tabula 5.c.i1): Diskrecionārie ieņēmumu pasākumi vietējās valdības budžetā	24
Tabula 5.c.ii1): Diskrecionārie izdevumu pasākumi vietējās valdības budžetā	24
Tabula 5.c.i2): Diskrecionārie ieņēmumu pasākumi sociālās apdrošināšanas fondu budžetā.....	25
Tabula 5.c.ii2): Diskrecionārie izdevumu pasākumi sociālās apdrošināšanas fondu budžetā.....	25
Tabula 6.a: Valsts specifiskās rekomendācijas.....	16
Tabula A: Eiropas Atveseļošanas un noturības mehānisma ietekme - granti.....	32
Tabula 7: Salīdzinājums ar Stabilitātes programmu 2023.–2026. gadam	32
Tabula 8: Pasākumu ietekme uz mājāsaimniecību ienākumiem 2024. gadā	34
Tabula 9: Pasākumu ietekme uz ienākumu nevienlīdzības rādītājiem 2024. gadā	34

Saīsinājumu apzīmējumi

AiM	Aizsardzības ministrija
AN	Akcīzes nodoklis
ANM	Atveseļošanās un noturības mehānisms
DRN	Dabas resursu nodoklis
EK	Eiropas Komisija
EKS	Eiropas Kontu sistēma
ES	Eiropas Savienība
FDL	Fiskālās disciplīnas likums
FM	Finanšu ministrija
IAN	Izložu un azartspēļu nodoklis
IIN	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis
IKP	Iekšzemes kopprodukts
MK	Ministru kabinets
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
PVN	Pievienotās vērtības nodoklis
SVF	Starptautiskais valūtas fonds
UIN	Uzņēmumu ienākuma nodoklis
VSAOI	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas

Ievads

Latvijas Republika Eiropas Semestra ietvaros atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai Nr.473/2013 “Par kopīgiem noteikumiem budžeta plānu projektu uzraudzībai un novērtēšanai un pārmērīga budžeta deficīta novēršanai *euro* zonas dalībvalstīs” iesniedz Vispārējās valdības budžeta plāna projektu 2024. gadam.

Pēc Ministru prezidenta atkāpšanās no amata, šā gada 15. septembrī Latvijas Republikas Saeima apstiprināja jaunu valdību, kā rezultātā gadskārtējais valsts budžeta likuma projekts tika sagatavots trīs nedēļas vēlāk kā plānots.

Vispārējās valdības budžeta plāna projekts 2024. gadam ir sagatavots bastoties uz 2023. gada jūnijā izstrādāto makroekonomiskās attīstības scenāriju, kas 2024. gadam paredz IKP pieaugumu 2,5% apmērā. Fiskālās attīstības scenārijs 2024. gadam ietver scenāriju pie nemainīgas politikas, kā arī mainīgas politikas scenāriju, kurā ietverti MK pieņemtie diskrecionārie ieņēmumu un izdevumu pasākumi. 2024. gada budžets ir sagatavots, prognozējot, ka vispārējās valdības budžeta nominālais deficīts 2024. gadā ir 2,8% no IKP.

MK Vispārējās valdības budžeta plāna projektu 2024. gadam ir apstiprinājis šā gada 1. novembrī.

Makroekonomiskās attīstības scenārijs

Vidējā termiņa makroekonomiskās attīstības scenārijs 2023. – 2026. gadam izstrādāts 2023. gada jūnijā, balstoties uz 2023. gada pirmā ceturkšņa IKP datiem, kā arī līdz šā gada jūnijam pieejamo īstermiņa makroekonomisko informāciju. Izstrādājot vidēja termiņa makroekonomiskās attīstības scenāriju, FM ir konsultējies ar SVF un EK ekspertiem. Makroekonomisko rādītāju prognozes ir saskaņotas ar Latvijas Banku un Ekonomikas ministriju, kā arī tās 2023. gada 13. jūnijā ir apstiprinājusi Fiskālās disciplīnas padome.

Makroekonomiskās attīstības scenārijs paredz, ka Latvijas ekonomikas izaugsme 2023. gadā sasniegs 1%, par vienu procentpunktu vairāk nekā šā gada februāra sākumā izstrādātajās prognozēs, un 2024. gadā gaidāma ekonomiskās izaugsmes paātrināšanās līdz 2,5%, kas ir par 0,5 procentpunktiem vairāk, nekā tika prognozēts februāra sākumā. Tas ir skaidrojams ar to, ka Latvijas ekonomika labāk nekā sagaidīts ir pārvarējusi problēmas, kas gan pērn, gan šā gada sākumā radušās Krievijas kara Ukrainā un tā izraisītā energoresursu cenu kāpuma rezultātā. Siltā ziema un valsts atbalsta pasākumi ir mazinājuši energoresursu cenu kāpuma negatīvo ietekmi uz mājāsaimniecību patēriņu. Savukārt divos nākamajos gados – 2025. un 2026. gadā – ekonomikas izaugsme tiek prognozēta 2,9% apmērā.

2021. un 2022. gadā ekonomikas virzītājs bija privātais patēriņš, šajos gados augot vidēji par 6,6%. Tomēr scenārijs neparedz privātā patēriņa būtisku izaugsmi šogad un nākamgad, ko lielā mērā nosaka nenoteiktība par to, kāda būs nākamās ziemas apkures sezona un iespējamie tarifu pieaugumi, kā arī vēl joprojām augstā pamatinflācija. Tiek prognozēts, ka 2023. gadā privātā patēriņa pieaugums sasniegs 1,1% un 2024. gadā 2,6%, kas ir attiecīgi par 2,1 un 0,5 procentpunktiem vairāk nekā februāra prognozēs.

Ekonomikas izaugsmes jūtams virzītājspēks šogad un nākamgad būs investīcijas. Investīciju apjoms šogad varētu palielināties par 6,1%, kas ir par 5,1 procentpunktu vairāk nekā februāra prognozēs. Investīcijas stimulēs ES fondu un ANM finansējums, kā arī *Rail Baltica* projekta realizācija, veicinot arī būvniecības sektora aktivitātes atjaunošanos pēc divu gadu krituma. Turpmākajos gados investīciju izaugsme būs mērenāka – 2024. gadā pieaugot par 3,1% un turpmākajos gados vidēji par 4% gadā.

Attiecībā uz eksporta prognozi, jāsecina, ka tā dinamiku ietekmēs Latvijas tirdzniecības partneru ekonomiskā aktivitāte, kam par pamatu tika ņemtas EK pavasara prognozes, kas paredzēja nedaudz spēcīgāku ES un *euro* zonas ekonomikas izaugsmi, nekā tika prognozēts februārī. Tomēr eksporta pieaugums 2023. gadā prognozēts iepriekšējā gada līmenī, jo to vairs neveicinās straujais eksporta cenu pieaugums. Savukārt jau 2024. gadā eksporta pieaugums sāks atjaunoties līdz 3,7% un līdzīga dinamika gaidāma arī vidējā termiņā.

Gada vidējās inflācijas prognoze 2023. gadam ir 10,0% un 2024. gadam – 2,2%, un salīdzinājumā ar februāra prognozēm tā ir atstāta bez izmaiņām, jo patēriņa cenu dinamika 2022. gada otrajā pusē un šā gada sākumā ir bijusi atbilstoša FM iepriekš prognozētajam. Nākamajos divos gados tiek prognozēts cenu pieaugums attiecīgi 2,5% un 2,3% apmērā. Atbilstoši scenārijam, inflāciju ietekmēs enerģijas resursu un neapstrādātās pārtikas cenu inflācijas samazinājums 2023. gada otrajā pusē un, saglabājoties pašreizējai situācijai pasaules tirgos, cenu līmenis saglabāsies pašreizējā līmenī.

Tā kā 2023. gada sākumā mēneša vidējā darba samaksa turpināja strauji augt, pateicoties gan minimālās darba samaksas paaugstināšanai par 24%, gan valsts budžeta izdevumu palielināšanai sabiedriskā sektora darbinieku algām, gan arī privāto uzņēmumu sniegtajam saviem darbiniekiem enerģijas atbalstam, tad 2023. gada kopējais algu pieaugums sasniegtu 11% un 2024. gadā – 7,5%. Vidējā termiņā gan sagaidāms, ka algu pieauguma temps palēnināsies un tuvosies produktivitātes pieauguma tempam, stabilizējoties 5% līmenī.

Bezdarba līmenis, saglabājoties relatīvi stabilai ekonomikas izaugsmei, turpinās samazināties, 2023. gadā sasniedzot 6,5%, un aptuveni šajā līmenī saglabājoties arī nākamajos trīs gados. Tautsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju skaits šogad un nākamgad vēl saglabāsies stabils, bet no 2025. gada gaidāma neliela nodarbinātības samazināšanās, kas būs galvenokārt saistīta ar darbspējas vecuma iedzīvotāju skaita samazināšanos.

Tabula 0.i: Ārējās vides pamata pieņēmumi¹

	2022	2023	2024
Īstermiņa procentu likme <i>euro</i> zonā (gada vidējā)	0,3	3,3	3,3
Ilgtermiņa procentu likme <i>euro</i> zonā (gada vidējā)	1,1	2,4	2,4
USD/EUR kurss (gada vidējais)	1,05	1,09	1,10
Nominālais efektīvais maiņas kurss ES	-4,5	5,8	0,8
Pasaules IKP, izņemot ES, pieaugums salīdzināmās cenās (%)	3,2	3,1	3,3
ES IKP pieaugums salīdzināmās cenās (%)	3,5	1,0	1,7
Pasaules preču un pakalpojumu tirdzniecības apjomu izmaiņas ES eksporta tirgos, izslēdzot ES (%)	6,1	0,7	2,9
Pasaules preču un pakalpojumu importa apjomu izmaiņas, izslēdzot ES (%)	4,8	1,4	3,0
Naftas cena (<i>Brent</i>, USD par barelu)	100,7	80,0	81,0

Tabula 0.ii: Galvenie pieņēmumi

	2022	2023	2024
Fiskālā politika			
a. Vispārējās valdības neto aizdevums/aizņēmums	-4,4	-2,7	-2,8
b. Vispārējais bruto parāds, milj. EUR	15 948,2	17 220,9	18 646,3

Tabula 1.a: Izaugsme un ar to saistītie faktori

	EKS kods	2022	2022	2023	2024
		Līmenis	Pieaugums %		
1. Reālais IKP (mljrd. <i>euro</i>)	B1*g	28,9	3,4	1,0	2,5
no kā					
pieskaitāmi aprēķinātajai ietekmei no budžeta pasākumiem uz ekonomikas izaugsmi					
2. Potenciālais IKP		28,8	2,7	2,6	2,5
Devums					

¹ Datu avots: EK 2023. gada pavasara prognozes.
FMzin_01112023_DBP_2024.docx

	EKS kods	2022	2022	2023	2024
		Līmenis	Pieaugums %		
Devums pot. IKP: darba spēks			0,2	0,1	0,0
Devums pot. IKP: kapitāls			0,9	1,0	1,0
Devums pot. IKP: faktoru produktivitāte			1,5	1,5	1,6
3. Nominālais IKP	B1*g	38,9	16,6	11,0	5,5
Reālā IKP komponentes					
4. Privātais patēriņš	P.3	17,6	6,0	1,1	2,6
5. Valdības patēriņš	P.3	5,5	2,8	4,7	2,0
6. Bruto pamatkapitāla veidošana	P.51	6,6	0,6	6,1	3,1
7. Izmaiņas krājumos	P.52 + P.53	0,6			
8. Eksports	P.6	20,9	10,3	0,0	3,7
9. Imports	P.7	23,5	11,1	2,5	3,4
Devums reālā IKP pieaugumā					
10. Kopējais iekšzemes pieprasījums			4,2	3,0	2,7
11. Izmaiņas krājumos	P.52 + P.53		0,6	0,0	-0,1
12. Preču un pakalpojumu tirdzniecības bilance	B.11		-1,4	-2,0	-0,1

Tabula 1.b: Patēriņa cenu izmaiņas

	EKS kods	2022	2022	2023	2024
		Līmenis	Pieaugums %		
1. IKP deflators			12,8	9,9	2,9
2. Privātā patēriņa deflators			14,9	10,0	2,2
3. Saskaņotā patēriņa cenu indekss			17,3	10,0	2,2
4. Valdības patēriņa deflators			0,8	4,8	4,0
5. Investīciju deflators			12,7	8,0	3,9
6. Eksporta cenu deflators			17,8	-1,0	5,0
7. Importa cenu deflators			18,5	-5,2	4,0

Tabula 1.c: Darba tirgus attīstība

	EKS kods	2022	2022	2023	2024
		Līmenis	Pieaugums %		
1. Nodarbinātība (cilvēki, tūkst.)		886,2	2,6	0,1	0,0
2. Nostrādātās stundas, uz vienu darbinieku		1729,5	2,3	0,0	0,0
3. Bezdarbs (%)			6,9	6,5	6,6
4. Produktivitāte uz nodarbināto			0,8	0,9	2,5
5. Produktivitāte stundā			0,8	0,9	2,5
6. Darbinieku atalgojums kopā (mljrd. euro)	D.1	15,0	15,2	11,1	7,5
7. Bruto alga (euro)		1373	7,5	11,0	7,5

Tabula 1.d: Sektoru bilances

	EKS kods	2022	2023	2024
		% no IKP		
1. Neto aizdevumi/aizņēmumi attiecībā pret pārējām valstīm	B.9	-3,6	-0,2	1,7
<i>no kā</i>				
Preču un pakalpojumu bilance		-4,5	-2,7	-1,9
Primāro ienākumu un transfēru bilance		-0,2	1,0	1,7
Kapitāla kods		1,1	1,5	2,0
2. Neto aizdevumi/aizņēmumi privātajā sektorā	B.9	1,0	2,5	4,6
3. Neto aizdevumi/aizņēmumi valdības sektorā	EDP B.9	-4,6	-2,7	-2,8
4. Statistiskā novirze		0,0	0,0	0,0

Fiskālā stratēģija un strukturālās bilances mērķi

Vispārējās valdības budžeta plāna projekts 2024. gadam ir sagatavots laikā, kad Eiropā joprojām notiek karš. Augstā inflācija un energoresursu cenu stabilizēšanās kalpo par pamatu fiskālās politikas kursa pielāgošanai piesardzības virzienā, t. sk. atceļot energoresursu cenu pieauguma kompensēšanai ieviestos atbalsta pasākumus, tādējādi atbalstot monetārās politikas centienus stabilizēt cenu pieaugumu.

Ņemot vērā ministru prezidenta Artura Krišjāņa Kariņa atkāpšanos no amata, un jaunā, Evikas Siliņas vadītā, MK apstiprināšanu 2023. gada 15. septembrī Saeimas ārkārtas sēdē, fiskālās politikas stratēģija 2024.-2026. gadam tiek pakārtota jaunā MK deklarācijai - deklarācijai par Evikas Siliņas vadītā MK iecerēto darbību² (turpmāk – Deklarācija), atbilstoši kurai fiskālo politiku plānots īstenot atbildīgi, nodrošinot valdības parādu ilgtermiņā vidēji 40% līmenī no IKP, ievērojot precikliskas fiskālās politikas principus un nodrošinot sociāli atbildīgu un attīstību veicinošu fiskālo politiku.

Latvijas fiskālās politikas vispārējais mērķis ir ilgtspējīgas valsts veidošana, uzlabojot ģimeņu dzīves kvalitāti. Valdību veidojošie politiskie spēki ir apņēmušies īstenot politiku, kas sniegs Latvijas iedzīvotājiem drošību, izaugsmi, kā arī labklājību.

Ņemot vērā valdības definētos rīcības prioritāros virzienus par fiskālās politikas specifiskiem mērķiem, jeb **vidēja termiņa budžeta (valsts nozīmes) politikas prioritāriem attīstības virzieniem** tiek izvirzīti: **drošība, veselība un izglītība.**

Saskaņā ar Latvijas Fiskālās politikas stratēģiju, izdevumi, kas saistīti ar ārkārtas pasākumiem, kas valstī veicami sakarā ar Krievijas izraisītā kara pret Ukrainu (atbalsts Ukrainai un tās civiliedzīvotājiem Latvijā, valsts ārējās robežas infrastruktūras nostiprināšana un vienreizējās investīcijas aizsardzībā) tiek atzīti par vienreizējiem pasākumiem (*one-off measures*) un tiek izslēgti no vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances mērķa. Likumā "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam" netiek paplašināts iepriekšējā budžeta likumā noteiktais vienreizējo pasākumu tvērums.

Vispārējās valdības strukturālās bilances mērķa 2024. gadam noteikšanā tiek izmantots FDL bilances nosacījums. Vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances mērķis tiek noteikts - 0,5% no IKP apmērā. Vienreizējo pasākumu kopējais apmērs 2024. gadam ir 1,9% no IKP un fiskālā nodrošinājuma rezerves apjoms ir 0,1% no IKP. Vispārējās valdības budžeta deficīts, neskaitot fiskālā nodrošinājuma rezervi, tiek prognozēts 2,8% no IKP apmērā.

Saskaņā ar FM aprēķiniem, ņemot vērā aktualizēto makroekonomisko un fiskālo rādītāju novērtējumu un prognozes, valsts finansētie bruto primārie izdevumi 2023. gadā ir 16 039 milj. *euro* un 2024. gadā 17 233 milj. *euro*. Ņemot vērā diskrecionāro ieņēmumu pasākumu fiskālo ietekmi (401 milj. *euro*), neto primāro izdevumu pieaugums ir 4,9% no IKP. Izmantojot EK metodoloģiju pieļaujamo neto primāro izdevumu pieauguma noteikšanai un, ņemot vērā, ka 2023. gadā vispārējās valdības budžeta deficīts (2,7% no IKP) ir zem 3% robežas, pieļaujama neto primāro izdevumu pieaugums ir 3,9% no IKP. EK metode balstās prasībā samazināt primāro strukturālo deficītu par 0,3% no IKP līdz tas sasniedz vidēja termiņa mērķi (MTO), kas Latvijas gadījumā ir -1% no IKP. Tas nozīmē, ka izdevumi var pieaugt par 1,5 procentu punktiem mazāk, kā potenciālā IKP pieaugums un IKP deflators. Ja izslēgtu prasību samazināt strukturālo deficītu, primāro izdevumu pieaugums varētu būt 5,4%. Jāatzīmē, ka valsts fiskālo politiku 2023. gadā ietekmēja vienreizējie atbalsta pasākumi enerģijas ārkārtas cenu pieauguma mazināšanai, atbalsts Ukrainas civiliedzīvotājiem Latvijā un vienreizējas investīcijas aizsardzībā un iekšējā drošībā. 2023. gadā šīs izmaksas veidoja 2,5% no IKP. Ja tās izslēgtu, vispārējās valdības strukturālā bilance būtu 0,2% no IKP un ievērojami pārsniegtu MTO. Līdz ar to šajā gadījumā primārais strukturālais

² Deklarācija par Evikas Siliņas vadītā MK iecerēto darbību 2023. gada 15. septembrī, pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/16704/download?attachment>
FMzin_01112023_DBP_2024.docx

deficīts nebūtu jāsamazina un neto primāro izdevumu pieaugums varētu būt atbilstošs potenciālā IKP pieaugumam un IKP deflatoram, t.i. 5,4%, t.i. vairāk kā šajā budžeta plānā. Līdz ar to budžeta plānā paredzētais neto primāro izdevumu pieauguma (4,9%) pārsniegums pār pieļaujamo 3,9% pieaugumu ir skaidrojams ar nepieciešamību finansēt ar karu Ukrainā saistītos vienreizējos izdevumus. Ja, piemēram, no 2023. gada un 2024. gada neto primārajiem izdevumiem izslēgtu atbalstu Ukrainas iedzīvotājiem un vienreizējās iekšējā drošībā un aizsardzībā, neto primāro izdevumu pieaugums būtu 3,4%, t.i., mazāk kā pieļaujama 3,9% pieaugums.

Tabula 2.a: Vispārējās valdības budžeta mērķi sadalījumā pa apakšsektoriem

	EKS kods	2023	2024
		% IKP	
Neto aizdevumi (+) vai aizņēmumi (-) (B.9) pa apakšsektoriem			
1. Vispārējā valdība	S.13	-2,7	-2,8
2. Centrālā valdība	S.1311	-3,3	-3,7
3. Pavalstu valdība	S.1312		
4. Vietējā valdība	S.1313	-0,1	0,0
5. Sociālās nodrošināšanas fondi	S.1314	0,7	0,9
6. Procentu izdevumi	D.41	0,7	0,9
7. Primārā bilance		-2,0	-1,9
8. Vienreizēji un citi īslaicīgi pasākumi		-2,5	-1,9
9. Reālā IKP pieaugums (%) (=1. Tabulā 1.a)		1,0	2,5
10. Potenciālā IKP pieaugums (=2. Tabulā 1.a) ieguldījums:			
- darbaspēks		0,1	0,0
- kapitāls		1,0	1,0
- kopējais faktoru ražīgums		1,6	1,6
11. Starpība starp faktisko un potenciālo IKP (% no potenciālā IKP)		-1,2	-1,3
12. Budžeta bilances cikliskā komponente (% no IKP)		-0,5	-0,5
13. Cikliski koriģētā bilance (1 – 12) (% no IKP)		-2,2	-2,3
14. Cikliski koriģētā primārā bilance (13 + 6) (% no IKP)		-1,5	-1,4
15. Strukturālā bilance (13 – 8) (% no IKP)		0,2	-0,4 ³

Tabula 2.b: Vispārējās valdības parāda attīstība 2023.–2024. gadā

	EKS kods	2023	2024
		% no IKP	
1. Bruto parāds		39,9	41,0
2. Bruto parāda izmaiņas		-1,1	1,1

³ Neskaitot fiskālā nodrošinājuma rezervi 0,1% no IKP.
FMzin_01112023_DBP_2024.docx

	EKS kods	2023	2024
Kopējā parāda izmaiņas ietekmējošie faktori			
3. Primārā bilance		-2,0	-1,9
4. Procentu maksājumi	EDP D.41	0,7	0,9
5. Krājumu izmaiņas, t.sk.		0,3	0,3
Valsts parāda netiešā procentu likme		1,9	2,5
Citi mainīgie			
6. Likvīdi finanšu aktīvi			
7. Neto finansiālais parāds (7=1-6)			
8. Parāda amortizācija		3,5	2,9
9. Ārvalstu valūtā denominētā parāda īpatsvars		0,0	0,0
10. Vidējā dzēšana		6,82 gadi	

Tabula 2.c: Netiešās saistības

% no IKP	2023	2024
Valsts un pašvaldību garantijas	1,5	1,5

Tabula 3: Vispārējās valdības izdevumu un ieņēmumu prognozes pie nemainīgas politikas sadalījumā pa galvenajām komponentēm

	EKS kods	2023	2024
		% IKP	
1. Kopējie ieņēmumi pie nemainīgas politikas	TR	37,1	37,9
t.sk.			
1.1. Ražošanas un importa nodokļi	D.2	13,0	13,0
1.2. Ienākuma un mantas kārtējie nodokļi	D.5	7,0	7,1
1.3. Kapitāla nodokļi	D.91	0,0	0,0
1.4. Sociālās iemaksas	D.61	9,9	10,2
1.5. Īpašuma ienākumi	D.4	1,1	0,7
1.6. Pārējie ieņēmumi		6,0	6,8
Nodokļu slogs (D.2+D.5+D.61+D.91-D.995)		30,1	30,6
2. Kopējie izdevumi pie nemainīgas politikas	TE	39,8	40,2
t.sk.			
2.1. Atlīdzība nodarbinātajiem	D.1	10,5	10,4
2.2. Starppatēriņš	P.2	6,0	5,8
2.3. Sociālie maksājumi	D.62 D.632	13,2	13,2
tai skaitā bezdarbnieku pabalsti		0,4	0,4
2.4. Procentu izdevumi	D.41	0,7	0,9
2.5. Subsīdijas	D.3	0,7	0,7
2.6. Bruto kopējā pamatkapitāla veidošana	P.51	4,8	6,2
2.7. Kapitālo izdevumu transferti	D.9	0,1	0,0
2.8. Pārējie izdevumi		3,7	2,9

Tabula 4.a: Vispārējās valdības izdevumu un ieņēmumu mērķi sadalījumā pa galvenajām komponentēm

	EKS kods	2023	2024
		% IKP	% IKP
1. Ieņēmumu plāna kopsumma	TR	37,1	39,0
t.sk.			
1.1. Ražošanas un importa nodokļi	D.2	13,0	13,1
1.2. Ienākuma un mantas kārtējie nodokļi	D.5	7,0	7,5
1.3. Kapitāla nodokļi	D.91	0,0	0,0
1.4. Sociālās iemaksas	D.61	9,9	10,3
1.5. Īpašuma ienākumi	D.4	1,1	1,1
1.6. Pārējie ieņēmumi		6,0	6,9
Nodokļu slogs (D.2+D.5+D.61+D.91-D.995)		30,1	31,2
2. Izdevumu plāna kopsumma	TE	39,8	41,8
t.sk.			
2.1. Atlīdzība nodarbinātajiem	D.1	10,5	11,1
2.2. Starppatēriņš	P.2	6,0	6,0
2.3. Sociālie maksājumi	D.62 D.632	13,2	13,3
t.sk. bezdarbnieku pabalsti		0,4	0,4
2.4. Procentu izdevumi	D.41	0,7	0,9
2.5. Subsīdijas	D.3	0,7	0,7
2.6. Bruto kopējā pamatkapitāla veidošana	P.51	4,8	6,3
2.7. Kapitālo izdevumu transferti	D.9	0,1	0,0
2.8. Pārējie izdevumi		3,7	3,5

Tabula 4.b: Izdevumi, kas tiek izslēgti no izdevumu kritērija

	EKS kods	2022	2022	2023	2024
		<i>milj. euro</i>	% no IKP		
1. Izdevumi ārvalstu finanšu palīdzības projektiem, kas atbilst saņemtajiem ārvalstu finanšu palīdzības ieņēmumiem		463,3	1,2	1,9	3,1
1.a no kuriem kapitālie izdevumi (bruto pamatkapitāla veidošana), kas atbilst saņemtajiem ārvalstu finanšu palīdzības ieņēmumiem		228,3	0,6	0,9	1,5
2. Cikliskie izdevumi bezdarbnieku pabalstiem		-2,03	0,0	0,0	0,0
3. Diskrecionāri ieņēmumu pasākumi		36,6	0,1	0,4	0,7
4. Ieņēmumu palielinājums, kas apstiprināts ar likumu					

Tabula 4.c: Vispārējās valdības izdevumi funkciju sadalījumā

Tabula 4.c.i): Vispārējās valdības izdevumi izglītībai, veselības aprūpei un nodarbinātībai

	2023		2024	
	% no IKP	vispārējās valdības izdevumi, %	% no IKP	vispārējās valdības izdevumi, %
Izglītība⁴	5,2	13,1	5,5	13,3
Veselība⁵	4,7	11,7	4,7	11,1
Nodarbinātība⁶	0,1	0,3	0,1	0,2

Tabula 4.c.ii): Vispārējās valdības izdevumi funkciju sadalījumā

	COFOG kods	2023	2024
		% IKP	
1. Vispārējie sabiedriskie pakalpojumi	1	3,1	3,6
2. Aizsardzība	2	2,6	3,0
3. Sabiedriskā kārtība un drošība	3	2,5	3,0
4. Ekonomiskā darbība	4	6,8	7,2
5. Vides aizsardzība	5	0,5	0,4
6. Mājoklis un komunālā saimniecība	6	0,9	0,8
7. Veselība	7	4,7	4,7
8. Atpūta, kultūra un reliģija	8	1,2	1,1
9. Izglītība	9	5,2	5,5
10. Sociālā aizsardzība	10	12,4	12,4
11. Kopējie izdevumi	TE	39,8	41,8

Vidēja termiņa budžeta politikas prioritāro attīstības virzienu īstenošana

Kopējais papildus atbalsts prioritātēm **2024. gadam paredzēts 783,4 milj. euro apmērā (1,7% no IKP)**, piedāvājot īstenot tādas prioritāros pasākumus, kas nodrošinās sabalansētu valdības deklarācijā iekļauto mērķu sasniegšanu.

Vairāk kā 70% jeb 1,7 mljrd. euro no minētā finansējuma iezīmēti **vidēja termiņa budžeta prioritātēm – drošībai, izglītībai un veselībai, t.sk. 486,2 milj. euro 2024. gadam (1,1% no IKP)**. Iezīmētais finansējums ietver arī finansējumu vidēja termiņa budžeta prioritāšu vienreizējiem pasākumiem 43,0 milj. euro apmērā.

Atbilstoši likumprojektam “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam” **prioritārajam virzienam “Drošība”** 2024. gadā ir paredzēts papildus finansējums vairāk kā **91,9 milj. euro** apmērā (0,2% no IKP), t. sk. 47% no finansējuma nodrošinot ārpus fiskālās telpas - **43,0 milj. euro** (0,09% no IKP).

Apņemoties pabeigt žoga būvniecību uz robežas ar Baltkrieviju un Krieviju līdz 2024. gada beigām, kā arī ieguldīt viedajā robežapsardzībā un cilvēkresursos, kas veic robežapsardzību, jaunais MK, papildus likumā “Par valsts budžetu 2023. gadam un budžeta

⁴ Izdevumu kategorija atbilst 4.c.ii) tabulas 9. ierakstam

⁵ Izdevumu kategorija atbilst 4.c.ii) tabulas 7. ierakstam

⁶ Šajā izdevumu kategorijā cita starpā ietverti valdības izdevumi, kas saistīti ar aktīvu darba tirgus politiku, tostarp valsts nodarbinātības dienestiem. Netiek ietverti tādi izdevumu posteņi kā atalgojums valsts darbiniekiem vai profesionālās apmācības programmas.

ietvaru 2023., 2024. un 2025. gadam” ietvertajam, ir paredzējis 175,5 milj. *euro*, t. sk. **2024. gadā 35,5 milj. *euro***, valsts ārējās robežas tehniskās infrastruktūras izveidei un drošības pasākumu nodrošināšanai, savukārt, 91,3 milj. *euro* (ik gadu **30,4 milj. *euro***) tika novirzīti Iekšlietu ministrijas un Tieslietu ministrijas institūcijās nodarbināto, t. sk. Probācijas dienesta, atlīdzībai. Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu – Valsts policijas, Valsts robežsardzes, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta, Iekšējās drošības biroja, Valsts policijas koledžas, Valsts robežsardzes koledžas, Ugunsdrošības un civilās aizsardzības koledžas, kā arī Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu konkurētspējīgas atlīdzības nodrošināšana ir viens no svarīgākajiem jautājumiem stabilam un ilgtspējīgam dienestam, kas motivē amatpersonas uzsākt un turpināt dienestu, un ir garants valsts iekšējās drošības stiprināšanā. Īpaši būtiski tas ir pašreizējā ģeopolitiskajā situācijā saistībā ar plaša mēroga Krievijas militāro agresiju pret Ukrainu un pieaugošiem ģeopolitiskiem riskiem. Informatīvais ziņojums “Par priekšlikumiem atlīdzības palielināšanai Iekšlietu ministrijas un Tieslietu ministrijas institūcijās nodarbinātajiem, kas nodrošina valsts iekšējās drošības stiprināšanas pasākumu īstenošanu”⁷ paredzēja 2023. gadā amatpersonu mēnešalgu paaugstināšanu par 10%, turpinot pieaugumu arī 2024. un 2025. gadā, lai kopā 2023., 2024. un 2025. gadā sasniegtu 30% mēnešalgu pieaugumu pret 2022. gadu.

Prioritārais virziens “Drošība” iekļauj arī šādas papildu izdevumu pozīcijas 2024. gadam:

- 2,6 milj. *euro* apmērā iezīmēti Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības uzlabošanas nodrošināšanai un veselības aprūpes pakalpojumu kompensāciju limitus paaugstināšanai;
- 2,6 milj. *euro* plānots novirzīt Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta struktūrvienību dzīvības glābšanas spēju stiprināšanas nodrošināšanai;
- 11,4 milj. *euro* paredzēti Ukrainas atbalstam un globālas drošības veicināšanai (atbalsts Ukrainas rekonstrukcijai un iemaksām Ukrainas atbalstam),
- 6,7 milj. *euro* ieplānoti kiberdrošības stiprināšanai;
- 2,8 milj. *euro* iezīmēti citiem prioritāriem pasākumiem drošības jomā.

Prioritārajam virzienam “Izglītība” tiek novirzīts finansējums vairāk kā **119,7 milj. *euro*** 2024. gadam.

Pedagogu atalgojuma līmenis ir ilgstošs izglītības sistēmas izaicinājums, kura risināšanai MK iepriekšējos trijos vidēja termiņa budžeta ietvaros ir piešķīris papildu finansējumu. Arī šajā vidēja termiņa budžeta ietvara periodā pedagogu atalgojuma un slodzes līdzsvarošana ir atzīta par vienu no prioritātēm, lai tai novirzītu papildu finanšu resursus. Atbilstoši informatīvajam ziņojumam “Par priekšlikumiem valsts budžeta prioritāriem pasākumiem 2024. gadam un budžeta ietvaram 2024.-2026. gadam”, 2024.-2026. gadā MK ir piešķīris papildus finansējumu 91,3 milj. *euro* apmērā katru gadu, lai īstenotu pedagogu darba samaksas pieaugumu.

Prioritārais virziens “Izglītība” iekļauj arī šādas papildu izdevumu pozīcijas 2024. gadam:

- 16,6 milj. *euro* snieguma finansējuma Augstākā izglītībā un zinātnē īpatsvara pakāpeniskai palielināšanai un pilotprojekts augstākās izglītības institucionālā finansējuma ieviešanai no 2024.gada 1.septembra, kā arī valsts augstskolu padomju darbības nodrošināšanai;
- 9,2 milj. *euro* mācību līdzekļu iegādei un digitālo mācību līdzekļu un platformu izstrādei un uzturēšanai un secīgas pārejas uz mācībām valsts valodā īstenošanai;
- 2,6 milj. *euro* iezīmēti citiem prioritāriem pasākumiem izglītības jomā.

⁷ MK 2022.gada 19.aprīļa sēdes prot. Nr.22 38.§, pieejams:

<https://tapportals.mk.gov.lv/meetings/protocols/6fb0828a-8865-4730-b659-523f6164a2dc>

FMzin_01112023_DBP_2024.docx

Vislielākais papildus finansējums 2024. gadā **275 milj. euro** apmērā tiek novirzīts **prioritārā virziena “Veselība”** ietvaros veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības un kvalitātes uzlabošanai, budžeta sagatavošanas brīdī neiezīmējot konkrētas izdevumu pozīcijas un tām nepieciešamo finansējuma apmēru.

Ar piešķirto finansējumu ir iecerēts risināt ieilgušās problēmas, proti, izveidot uz pacientiem orientētu veselības aprūpes pakalpojumu sistēmu, nodrošinot primārās veselības aprūpes plašāku pieejamību, kas būtiski uzlabos agrīnu diagnostiku un spēju efektīvi ārstēt pacientus no slimībām ar augstiem mirstības rādītājiem, ieviest ilgtspējīgu, visus Latvijas iedzīvotājus aptverošu veselības finansēšanas modeli vienlīdz ar efektīviem e-pārvaldes datu risinājumiem, nodrošināt veselības nozares publisko finansējumu vismaz 12% apmērā no Latvijas valsts budžeta pamatfunkciju izdevumiem (neskaitot ārpus fiskālās telpas finansētas investīcijas), kā arī panākt veselīgi nodzīvoto mūža dzīves gadu pieaugumu Latvijas sabiedrībā, tajā skaitā sekmējot aktīvu dzīvesveidu.

Tabula 5: Diskrecionāro pasākumu apraksts, kas iekļauti budžeta projektā

Tabula 5.a.i): Diskrecionārie ieņēmumu pasākumi vispārējās valdības budžetā

Pasākuma nosaukums	Detalizēts apraksts	Nodokļu veids	EKS kods	Uzskaites princips	Pieņemšanas statuss	Ietekme uz budžetu		
						2024	2025	20226
						% no IKP		
Grozījumi Uzņēmumu ienākuma nodokļa likumā	Pienākums kredītiestādēm un patērētāju kredītēšanas pakalpojumu sniedzējiem ik gadu veikt UIN maksājumu 20% apmērā par attiecīgajā gadā gūto peļņu)	UIN	D.5	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.31	-0.16	-0.09
Grozījumi Pievienotās vērtības nodokļa likumā	PVN reģistrācijas sliekšnis uz 50 000 <i>euro</i> , zaudēto parādu darījuma vērtības sliekšnis uz 1 000 <i>euro</i> , atbrīvojuma piemērošana sporta nodarbībām	PVN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	-0.01	0.00	0.00
Grozījumi likumā "Par akcīzes nodokli"	Likmju paaugstināšana tabakas izstrādājumiem, e-šķidrumiem un tabakas aizstājējproduktiem	PVN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.00	0.00	0.00
	Likmju paaugstināšana alkoholiskajiem dzērieniem	PVN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.00	0.01	0.01
	Likmju paaugstināšana alum	PVN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.00	0.00	0.00
	Likmju paaugstināšana dīzeļdegvielai un petrolejai, ko izmanto SEZ un brīvistās	PVN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.00	0.00	0.00
	Likmju paaugstināšana tabakas izstrādājumiem, e-šķidrumiem un tabakas aizstājējproduktiem	AN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.01	0.02	0.01
	Likmju paaugstināšana alkoholiskajiem dzērieniem	AN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.02	0.02	0.02
	Likmju paaugstināšana alum	AN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.01	0.01	0.01
	Likmju paaugstināšana dīzeļdegvielai un petrolejai, ko izmanto SEZ un brīvistās	AN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.00	0.00	0.00
Likumprojekts "Grozījumi Dabas resursu nodokļa likumā"	Izmaiņas likmēs, jaunie objekti, atvieglojuma atcelšana un sadalījumu maiņa starp valsts un pašvaldību budžetiem	DRN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.02	0.02	0.02

Likumprojekts "Grozījumi likumā "Par izložu un azartspēļu nodevu un nodokli""	Likmju paaugstināšana	IAN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.01	0.00	0.00	
UIN no dividendēm		UIN	D.5	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.02	-0.02	0.00	
Nodokļu atgriezeniskais efekts	Atalgojuma palielinājums prioritārajām nozarēm	PVN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.02	0.00	0.00	
		IIN	D.5	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.07	-0.01	0.00	
		VSAOI	D.61	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.11	-0.01	0.00	
		VSAOI	D.61	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.00	0.00	0.00	
AS "Latvenergo" dividendes		Nenodokļi	D.4	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.24	-0.16	0.17	
AS "Latvijas valsts meži" dividendes		Nenodokļi	D.4	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.16	-0.16	0.00	
Nenodokļu ieņēmumi	Nenodokļu ieņēmumu palielinājums no budžeta iestāžu saņemto un iepriekšējos gados neizlietoto budžeta līdzekļu atmaksāšanas (kods 12340)	Nenodokļi	P.13	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.02	-0.02	0.00	
Nenodokļu ieņēmumi	Ieņēmumu palielināšana no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu un papildsoda – mantas konfiskācija – realizācijas (kods 12160)	Nenodokļi	P.13	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.09	-0.09	0.00	
Nenodokļu ieņēmumi	Valsts nodevas par naftas produktu drošības rezervju uzturēšanu (kods 9.3.8.0.) aizstāšana ar sabiedrisko pakalpojumu maksu	Nenodokļi	P.13	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	-0.07	0.00	0.00	
Citas nodokļu un nenodokļu izmaiņas	Citas nodokļu un nenodokļu izmaiņas	IIN, VSAOI, PVN, nenodokļi	D.2, D.5, D.61, P.13	Uzkrājuma/naudas plūsma	Daļēji pieņemts	0.04	-0.04	0.00	
						KOPĀ	1.08	-0.59	0.16

Tabula 5.a.ii) Diskrecionārie izdevumu pasākumi vispārējās valdības budžetā

Pasākuma nosaukums	EKS kods	Uzskaites princips	Pieņemšanas statuss	Ietekme uz budžetu		
				2024	2025	2026
				% no IKP		
Drošība, t.sk:				0.12	-0.03	0.25
Ar valsts drošību saistītie prioritārie pasākumi	D.1, P.2.	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.01	0.00	0.00
Valsts aizsardzības finansēšanas palielinājums līdz 3% no IKP 2027.gadā (2026.- 2,75 % no IKP, 2027. - 3% no IKP) (AiM)	D.1, P.2, P.51g	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.00	0.00	0.25
Atlīdzība Iekšlietu ministrijas un Tieslietu ministrijas institūcijās nodarbinātajiem, tai skaitā Probācijas dienestam	D.1	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.07	0.00	0.00
Valsts ārējās robežas drošības pasākumu nodrošināšana	P.51g	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.02	-0.02	0.00
Citi pasākumi, kas saistīti ar drošību	D1, P.2	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.02	0.00	0.00
Drošība un citi pasākumi ārpus fiskālās telpas, t.sk:				0.25	-0.04	-0.09
Ar valsts drošību saistītie prioritārie pasākumi	P.51g	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.00	0.00	0.00
Pasākumi Ukrainas atbalstam un globālās drošības veicināšanai (atbalsts Ukrainas rekonstrukcijai un iemaksas Ukrainas atbalstam)	D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.02	0.00	0.00
Kiberdrošības stiprināšana	P.2, P.51g	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.01	-0.01	0.00
Ārējās robežas tehniskās infrastruktūras izveide	P.51g	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.05	0.13	-0.09
Ukrainas civiliedzīvotāju atbalstam	D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.15	-0.15	0.00
Veselība	D.1, P.2, D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.60	-0.04	-0.03
Izglītība, t.sk:				0.26	0.00	-0.01
Pedagogu darba samaksas pieauguma grafika īstenošanas 2.solim no 2024. gada 1. janvāra	D.1	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.20	-0.01	-0.01
Snieguma finansējuma Augstākā izglītībā un zinātnē īpatsvara pakāpeniska palielināšana	P.2	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.03	0.00	0.00
Pilotprojekts augstākās izglītības institucionālā finansējuma ieviešanai no 2024.gada 1.septembra	P.2	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.01	0.01	0.00
Citi pasākumi, kas saistīti ar izglītību	D.1, P.2, D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.03	0.00	0.00

Nozaru prioritātes, t.sk:				0.39	-0.15	0.03
Atbalsts lauksaimniecības ekonomiskās dzīvotspējas stiprināšanai un krīzes radīto seko novēršanai	D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.03	-0.03	0.00
Dzelzceļa publiskās infrastruktūras uzturēšana	D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.04	0.00	0.00
Dotācija zaudējumu segšanai sabiedriskā transporta pakalpojumu sniedzējiem	D.3, D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.04	0.00	0.00
Piemaksu pie vecuma un invaliditātes pensijas saņēmēju loka un apmēra paplašināšana	D.62	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.03	0.03	0.04
Atbalsta pasākumi ģimenēm un bērniem	D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.01	0.00	0.00
Atbalstam elektroenerģijas tarifu pieauguma kompensēšanai	D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.11	-0.11	0.00
Vienreizējs mērķēts atbalsts kredītņēmējiem straujo procentu likmju pieauguma daļējai kompensēšanai (74.resorā rezervēt)	D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.03	-0.03	0.00
Inovāciju un eksporta atbalstam	P.2	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.01	0.00	0.00
Pārējās nozaru prioritātes	D.1, P.2, D.3, D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.08	-0.01	0.00
Finansējums neatkarīgajām iestādēm	D.1, P.2	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.04	0.02	0.01
Normatīvo aktu izpilde, tiesas spriedumi	P.2, D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.04	-0.01	0.01
Valsts tiešās pārvaldes iestādēs nodarbināto atalgojuma palielināšana	D.1	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.01	0.01	0.01
Publisko personu nomas maksas sadārdzinājums	P.2	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.00	0.00	0.00
Citi izdevumu pasākumi, t.sk:				0.21	-0.12	0.01
Atbalsts lauksaimniecībai	D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.10	-0.10	0.00
Koriģēti līdzekļi neparedzētiem gadījumiem	D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.08	0.02	-0.01
Naftas rezervju produktu uzturēšana	D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	-0.08	-0.01	0.00
Sociālais pabalsts pašvaldībās	D.62	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.04	0.00	0.00
Kompleksi pasākumi OIK problemātikas risināšanai un elektroenerģijas tirgus attīstībai	D.62	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.09	-0.08	0.10
Pārējie izdevumu pasākumi	P.2, D.3, D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	-0.03	0.05	-0.09

Kompensējošie izdevumu pasākumi, t.sk:	D.1, P.2, P.51g, D.62			-0.25	0.19	0.00
Precizētais Rīgas Satiksmes investīciju plāns	P.51g	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	-0.04	0.04	0.00
Izdevumu pārskatīšanas resursi kopējām prioritātēm	P.2	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.00	0.00	0.00
Speciālā budžeta izdevumu korekcija	D.62	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	-0.06	0.00	0.00
Valsts budžeta finansētu pasākumu pārceļšana uz ES fondu 2021-2027 programmu	D.1, P.2, P.51g	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	-0.15	0.15	0.00
KOPĀ				1.68	-0.16	0.18

Tabula 5.b.i): Diskrecionārie ieņēmumu pasākumi centrālās valdības budžetā

Pasākuma nosaukums	Detalizēts apraksts	Nodokļu veids	EKS kods	Uzskaites princips	Pieņemšanas statuss	Ietekme uz budžetu		
						2024	2025	20226
						% no IKP		
Grozījumi Uzņēmumu ienākuma nodokļa likumā	Pienākums kredītiestādēm un patērētāju kredītiestāžu pakalpojumu sniedzējiem ik gadu veikt UIN maksājumu 20% apmērā par attiecīgajā gadā gūto peļņu)	UIN	D.5	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.31	-0.16	-0.09
Grozījumi Pievienotās vērtības nodokļa likumā	PVN reģistrācijas sliekšnis uz 50 000 euro, zaudēto parādu darījuma vērtības sliekšnis uz 1 000 euro, atbrīvojuma piemērošana sporta nodarbībām	PVN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	-0.01	0.00	0.00
Grozījumi likumā "Par akcīzes nodokli"	Likmju paaugstināšana tabakas izstrādājumiem, e-šķidrumiem un tabakas aizstājējproduktiem	PVN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.00	0.00	0.00
	Likmju paaugstināšana alkoholiskajiem dzērieniem	PVN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.00	0.01	0.01
	Likmju paaugstināšana alum	PVN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.00	0.00	0.00
	Likmju paaugstināšana dīzeļdegvielai un petrolejai, ko izmanto SEZ un brīvistās	PVN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.00	0.00	0.00
	Likmju paaugstināšana tabakas izstrādājumiem, e-šķidrumiem un tabakas aizstājējproduktiem	AN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.01	0.02	0.01

	Likmju paaugstināšana alkoholiskajiem dzērieniem	AN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.02	0.02	0.02	
	Likmju paaugstināšana alum	AN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.01	0.01	0.01	
	Likmju paaugstināšana dīzeļdegvielai un petrolejai, ko izmanto SEZ un brīvistās	AN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.00	0.00	0.00	
Likumprojekts "Grozījumi Dabas resursu nodokļa likumā"	Izmaiņas likmēs, jaunie objekti, atvieglojuma atcelšana un sadalījumu maiņa starp valsts un pašvaldību budžetiem	DRN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.00	0.01	0.01	
Likumprojekts "Grozījumi likumā "Par izložu un azartspēļu nodevu un nodokli""	Likmju paaugstināšana	IAN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.01	0.00	0.00	
UIN no dividendēm		UIN	D.5	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.02	-0.02	0.00	
Nodokļu atgriezeniskais efekts	Atalgojuma palielinājums prioritārajām nozarēm	PVN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.02	0.00	0.00	
		IIN	D.5	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.02	0.00	0.00	
		VSAOI	D.61	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.00	0.00	0.00	
AS "Latvenergo" dividendes		Nenodokļi	D.4	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.24	-0.16	0.17	
AS "Latvijas valsts meži" dividendes		Nenodokļi	D.4	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.16	-0.16	0.00	
Nenodokļu ieņēmumi	Nenodokļu ieņēmumu palielinājums no budžeta iestāžu saņemto un iepriekšējos gados neizlietojo budžeta līdzekļu atmaksāšanas (kods 12340)	Nenodokļi	P.13	Naudas plūsma	Daļēji pieņemts	0.02	-0.02	0.00	
Nenodokļu ieņēmumi	Ieņēmumu palielināšana no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu un papildsoda – mantas konfiskācija – realizācijas (ieņ. klasif. kods 12160)	Nenodokļi	P.13	Naudas plūsma	Daļēji pieņemts	0.09	-0.09	0.00	
Nenodokļu ieņēmumi	Valsts nodevas par naftas produktu drošības rezervju uzturēšanu (kods 9.3.8.0.) aizstāšana ar sabiedrisko pakalpojumu maksu	Nenodokļi	P.13	Naudas plūsma	Daļēji pieņemts	-0.07	0.00	0.00	
Citas nodokļu un nenodokļu izmaiņas	Citas nodokļu un nenodokļu izmaiņas	IIN, VSAOI, PVN, nenodokļi	D.2, D.5, D.61, P.13	Uzkrājuma/naudas plūsma	Daļēji pieņemts	0.04	-0.04	0.00	
						KOPĀ	0.92	-0.58	0.15

Tabula 5.b.ii): Diskrecionārie izdevumu pasākumi centrālās valdības budžetā

Pasākuma nosaukums	EKS kods	Uzskaites princips	Pieņemšanas statuss	Ietekme uz budžetu		
				2024	2025	2026
				% no IKP		
Drošība, t.sk:				0.12	-0.03	0.25
Ar valsts drošību saistītie prioritārie pasākumi	D.1, P.2.	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.01	0.00	0.00
Valsts aizsardzības finansēšanas palielinājums līdz 3% no IKP 2027.gadā (2026.- 2,75 % no IKP, 2027. - 3% no IKP) (AiM)	D.1, P.2, P.51g	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.00	0.00	0.25
Atlīdzība Iekšlietu ministrijas un Tieslietu ministrijas institūcijās nodarbinātajiem, tai skaitā Probācijas dienestam	D.1	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.07	0.00	0.00
Valsts ārējās robežas drošības pasākumu nodrošināšana	P.51g	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.02	-0.02	0.00
Citi pasākumi, kas saistīti ar drošību	D1, P.2	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.02	0.00	0.00
Drošība un citi pasākumi ārpus fiskālās telpas, t.sk:				0.25	-0.04	-0.09
Ar valsts drošību saistītie prioritārie pasākumi	P.51g	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.00	0.00	0.00
Pasākumi Ukrainas atbalstam un globālās drošības veicināšanai (atbalsts Ukrainas rekonstrukcijai un iemaksas Ukrainas atbalstam)	D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.02	0.00	0.00
Kiberdrošības stiprināšana	P.2, P.51g	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.01	-0.01	0.00
Ārējās robežas tehniskās infrastruktūras izveide	P.51g	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.05	0.13	-0.09
Ukrainas civiliedzīvotāju atbalstam	D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.15	-0.15	0.00
Veselība	D.1, P.2, D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.60	-0.04	-0.03
Izglītība, t.sk:				0.06	0.01	0.00
Pedagogu darba samaksas pieauguma grafika īstenošanas 2.solim no 2024. gada 1. janvāra	D.1	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.01	0.00	0.00
Snieguma finansējuma Augstākā izglītībā un zinātnē īpatsvara pakāpeniska palielināšana	P.2	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.03	0.00	0.00
Pilotprojekts augstākās izglītības institucionālā finansējuma ieviešanai no 2024.gada 1.septembra	P.2	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.01	0.01	0.00
Citi pasākumi, kas saistīti ar izglītību	D.1, P.2, D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.02	0.00	0.00

Nozaru prioritātes, t.sk:				0.35	-0.18	-0.01
Atbalsts lauksaimniecības ekonomiskās dzīvotspējas stiprināšanai un krīzes radīto seko novēršanai	D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.03	-0.03	0.00
Dzelzceļa publiskās infrastruktūras uzturēšana	D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.04	0.00	0.00
Dotācija zaudējumu segšanai sabiedriskā transporta pakalpojumu sniedzējiem	D.3, D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.04	0.00	0.00
Atbalsta pasākumi ģimenēm un bērniem	D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.01	0.00	0.00
Atbalstam elektroenerģijas tarifu pieauguma kompensēšanai	D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.11	-0.11	0.00
Vienreizējs mērķēts atbalsts kredītņēmējiem straujo procentu likmju pieauguma daļējai kompensēšanai (74.resorā rezervēt)	D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.03	-0.03	0.00
Inovāciju un eksporta atbalstam	P.2	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.01	0.00	0.00
Pārējās nozaru prioritātes	D.1, P.2, D.3, D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.08	-0.01	0.00
Finansējums neatkarīgajām iestādēm	D.1, P.2	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.04	0.02	0.01
Normatīvo aktu izpilde, tiesas spriedumi	P.2, D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.04	-0.01	0.01
Valsts tiešās pārvaldes iestādēs nodarbināto atalgojuma palielināšana	D.1	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.01	0.01	0.01
Publisko personu nomas maksas sadārdzinājums	P.2	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.00	0.00	0.00
Citi izdevumu pasākumi, t.sk:				0.13	-0.09	0.05
Atbalsts lauksaimniecībai	D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.10	-0.10	0.00
Koriģēti līdzekļi neparedzētiem gadījumiem	D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.08	0.02	-0.01
Naftas rezervju produktu uzturēšana	D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	-0.08	-0.01	0.00
Kompleksi pasākumi OIK problemātikas risināšanai un elektroenerģijas tirgus attīstībai	D.62	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.09	-0.08	0.10
Pārējie izdevumu pasākumi	P.2, D.3, D.7	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	-0.06	0.08	-0.05
Kompensējošie izdevumu pasākumi, t.sk:	D.1, P.2, P.51g, D.62			-0.15	0.15	0.00
Izdevumu pārskatīšanas resursi kopējām prioritātēm	P.2	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.00	0.00	0.00

Valsts budžeta finansētu pasākumu pārceļšana uz ES fondu 2021-2027 programmu	D.1, P.2, P.51g	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	-0.15	0.15	0.00
KOPĀ				1.46	-0.19	0.19

Tabula 5.c.i1): Diskrecionārie ieņēmumu pasākumi vietējās valdības budžetā

Pasākuma nosaukums	Detalizēts apraksts	Nodokļu veids	EKS kods	Uzskaites princips	Pieņemšanas statuss	Ietekme uz budžetu		
						2024	2025	20226
						% no IKP		
Nodokļu atgriezeniskais efekts	Atalgojuma palielinājums prioritārajām nozarēm	IIN	D.5	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.05	0.00	0.00
Likumprojekts "Grozījumi Dabas resursu nodokļa likumā"	Izmaiņas likmēs, jaunie objekti, atvieglojuma atceļšana un sadalījumu maiņa starp valsts un pašvaldību budžetiem	DRN	D.2	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.01	0.01	0.01
Citas nodokļu izmaiņas	Citas nodokļu izmaiņas	IAN, IIN	D.2, D.5	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.00	0.00	0.00
KOPĀ						0.06	0.01	0.01

Tabula 5.c.ii1): Diskrecionārie izdevumu pasākumi vietējās valdības budžetā

Pasākuma nosaukums	EKS kods	Uzskaites princips	Pieņemšanas statuss	Ietekme uz budžetu		
				2024	2025	2026
				% no IKP		
Izglītība, t.sk:				0.21	-0.01	-0.01
Pedagogu darba samaksas pieauguma grafika īstenošanas 2.solim no 2024. gada 1. janvāra	D.1	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.20	-0.01	-0.01
Citi pasākumi, kas saistīti ar izglītību	P.2	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.01	0.00	0.00
Pārējie izdevumu pasākumi, t.sk:				0.07	-0.03	-0.04
Sociālie pabalsti pašvaldībās	D.62	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.04	0.00	0.00

Pārējie izdevumi	D3, P.2, P.51g	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.03	-0.03	-0.04
Kompensējošie izdevumu pasākumi, t.sk:	P.51g			-0.04	0.04	0.00
Precizētais Rīgas Satiksmes investīciju plāns	P.51g	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	-0.04	0.04	0.00
KOPĀ				0.24	0.00	-0.05

Tabula 5.c.i2): Diskrecionārie ieņēmumu pasākumi sociālās apdrošināšanas fondu budžetā

Pasākuma nosaukums	Detalizēts apraksts	Nodokļu veids	EKS kods	Uzskaites princips	Pieņemšanas statuss	Ietekme uz budžetu		
						2024	2025	20226
						% no IKP		
Nodokļu atgriezeniskais efekts	Atalgojuma palielinājums prioritārajām nozarēm	VSAOI	D.61	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.11	-0.01	0.00
Citas nodokļu izmaiņas	Citas nodokļu izmaiņas	VSAOI	D.61	Uzkrājuma	Daļēji pieņemts	0.00	0.00	0.00
KOPĀ						0.10	-0.01	0.00

Tabula 5.c.ii2): Diskrecionārie izdevumu pasākumi sociālās apdrošināšanas fondu budžetā

Pasākuma nosaukums	EKS kods	Uzskaites princips	Pieņemšanas statuss	Ietekme uz budžetu		
				2024	2025	2026
				% no IKP		
Nozaru prioritātes, t.sk:				0.03	0.03	0.04
Piemaksu pie vecuma un invaliditātes pensijas saņēmēju loka un apmēra paplašināšana	D.62	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.03	0.03	0.04
Citi izdevumu pasākumi	D.1, P.2	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	0.00	0.00	0.00
Kompensējošie izdevumu pasākumi, t.sk:	D.62			-0.06	0.00	0.00
Speciālā budžeta izdevumu korekcija	D.62	naudas plūsma	apstiprināts valdībā	-0.06	0.00	0.00
KOPĀ				-0.02	0.03	0.04

Tabula 6.a: Valsts specifiskās rekomendācijas

Nr.	Pasākumi	Apraksts																
1	<p>Līdz 2023. gada beigām izbeigt spēkā esošos enerģētikas atbalsta pasākumus, saistītos ietaupījumus izmantojot valdības budžeta deficīta samazināšanai. Ja atkal pieaugošu enerģijas cenu dēļ nepieciešami atbalsta pasākumi, nodrošināt, ka tie ir orientēti uz neaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību, fiskāli pieņemami un ka tie saglabā stimulus enerģijas taupīšanai;</p> <p>nodrošināt piesardzīgu fiskālo politiku, jo īpaši ierobežojot valsts finansēto neto primāro izdevumu nominālo pieaugumu 2024. gadā līdz ne vairāk kā 3,0 %;</p> <p>saglabāt valsts finansētās publiskās investīcijas un nodrošināt ANM dotāciju un citu ES fondu efektīvu apguvi, jo īpaši, lai veicinātu zaļo un digitālo pārkārtošanos;</p> <p>laikposmā pēc 2024. gada turpināt īstenot vidēja termiņa fiskālo stratēģiju pakāpeniskai un ilgtspējīgai konsolidācijai apvienojumā ar tādām investīcijām un reformām, kas veicina lielāku ilgtspējīgu izaugsmi, lai panāktu piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli;</p> <p>paplašināt cita starpā nodokļu uzlikšanu īpašumam un kapitāla aplikšanu ar nodokļiem un stiprināt veselības aprūpes un sociālās aizsardzības adekvātumu.</p>	<p>Ieplānotais energoatbalsts bija paredzēts pamatā līdz 2023. gada 30. aprīlim. Ņemot vērā energoresursu tirgus tendences un to ietekmējošos faktorus, sagaidāms, ka vairs nebūs nepieciešams nozīmīgs atbalsts energoresursu cenu pieauguma ietekmes mazināšanai. 2023. gadā sniegtā atbalsta apmērs būs zemāks kā 2022. gadā un zemāks kā sākotnēji plānotais, jo jau 2023. gada sākumā energoresursu cenas stabilizējās. Atbalsta pasākumiem ieplānotie, bet neiztērētie līdzekļi nav novirzīti citiem mērķiem. 2024. gadam budžetā iezīmēti 50 milj. <i>euro</i> atbalstam elektroenerģijas tarifu pieauguma kompensēšanai, specifiski atbalsta pasākumi vēl nav izstrādāti, kā arī ir paredzēta iespēja palielināt apropriāciju, ja nepieciešamība pēc atbalsta pasākumiem radīsies pie negatīvas attīstības enerģijas avotu tirgos.</p> <p>Energoatbalsta apjoms, milj.eiro un % no IKP</p> <table border="1" data-bbox="1016 676 1944 807"> <thead> <tr> <th data-bbox="1016 676 1249 708">2022</th> <th colspan="2" data-bbox="1249 676 1711 708">2023</th> <th data-bbox="1711 676 1944 708">2024</th> </tr> <tr> <th data-bbox="1016 708 1249 740">Izpilde</th> <th data-bbox="1249 708 1431 740">Plāns</th> <th data-bbox="1431 708 1711 740">Izpilde (31.08.2023)</th> <th data-bbox="1711 708 1944 740">Plāns</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="1016 740 1249 772">604</td> <td data-bbox="1249 740 1431 772">652</td> <td data-bbox="1431 740 1711 772">417</td> <td data-bbox="1711 740 1944 772">50</td> </tr> <tr> <td data-bbox="1016 772 1249 804">1,6%</td> <td data-bbox="1249 772 1431 804">1,5%</td> <td data-bbox="1431 772 1711 804">1,0%</td> <td data-bbox="1711 772 1944 804">0,1%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Lemjot par atbalsta sniegšanu 2023./ 2024. gada apkures sezonā, par prioritāti tiks izvirzīta mērķētāka atbalsta nodrošināšana. Klimata un enerģētikas ministrija ir sagatavojusi likumprojektu “Energoapgādes izmaksu atbalsta likums”, kas Vispārējās valdības budžeta plāna projekta 2024. gadam sagatavošanas brīdī ir izskatīts Saeimā 1. lasījumā, paredzot, ka atbalsta pasākumu energoresursu izmaksu daļējai kompensēšanai sniegs mājsaimniecībām ar zemu un vidēji zemu ienākumu līmeni situācijās, kad energoresursu cenas ir ārkārtēji augstas. Proti, atbalsts nav plānots kā konstants, visas apkures sezonas ietvaros piešķirams atbalsts, to plānots piešķirt tikai situācijās, kad tiks konstatētas energoresursu cenas ārkārtējas svārstības jeb paaugstinājums tirgū, ar to saprotot noteikta cenu līmeņa pārsniegšanu energoresursu biržās (elektroenerģijai - <i>NordPool</i>, dabasgāzei <i>TTF Dutch</i>, siltumenerģijai - dabasgāzes birža <i>TTF Dutch</i> un šķeldas birža <i>Baltpool</i> vienādās daļās).</p> <p>Sākot ar 2023. gadu tiek realizēta piesardzīga fiskālā politika saskaņā ar nacionālo Fiskālās politikas stratēģiju, kas paredz stabilu strukturālās bilances mērķa -0,5% no IKP ievērošanu 2023. gadā un turpmākajos gados.</p> <p>Saskaņā ar FM aprēķiniem, ņemot vērā aktualizēto makroekonomisko un fiskālo rādītāju novērtējumu un prognozes, valsts finansētie bruto primārie izdevumi 2023. gadā ir 16 039 milj. <i>euro</i> un 2024. gadā 17 233 milj. <i>euro</i>. Ņemot vērā diskrecionāro ieņēmumu pasākumu fiskālo ietekmi (401 milj. <i>euro</i>), neto primāro izdevumu pieaugums ir 4,9% no IKP. Izmantojot EK metodoloģiju pieļaujamo neto primāro izdevumu pieauguma noteikšanai un, ņemot vērā, ka 2023. gadā vispārējās valdības budžeta deficīts</p>	2022	2023		2024	Izpilde	Plāns	Izpilde (31.08.2023)	Plāns	604	652	417	50	1,6%	1,5%	1,0%	0,1%
2022	2023		2024															
Izpilde	Plāns	Izpilde (31.08.2023)	Plāns															
604	652	417	50															
1,6%	1,5%	1,0%	0,1%															

(2,7% no IKP) ir zem 3% robežas, pieļaujamais neto primāro izdevumu pieaugums ir 3,9% no IKP. EK metode balstās prasībā samazināt primāro strukturālo deficītu par 0,3% no IKP līdz tas sasniedz vidēja termiņa mērķi (MTO), kas Latvijas gadījumā ir -1% no IKP. Tas nozīmē, ka izdevumi var pieaugt par 1,5 procentu punktiem mazāk, kā potenciālā IKP pieaugums un IKP deflators. Ja izslēgtu prasību samazināt strukturālo deficītu, primāro izdevumu pieaugums varētu būt 5,4%. Jāatzīmē, ka valsts fiskālo politiku 2023. gadā ietekmēja vienreizējie atbalsta pasākumi enerģijas ārkārtas cenu pieauguma mazināšanai, atbalsts Ukrainas civiliedzīvotājiem Latvijā un vienreizējas investīcijas aizsardzībā un iekšējā drošībā. 2023. gadā šīs izmaksas veidoja 2,5% no IKP. Ja tās izslēgtu, vispārējās valdības strukturālā bilance būtu 0,2% no IKP un ievērojami pārsniegtu MTO. Līdz ar to šajā gadījumā primārais strukturālais deficīts nebūtu jāsamazina un neto primāro izdevumu pieaugums varētu būt atbilstošs potenciālā IKP pieaugumam un IKP deflatoram, t.i. 5,4%, t.i. vairāk kā šajā budžeta plānā. Līdz ar to budžeta plānā paredzētais neto primāro izdevumu pieauguma (4,9%) pārsniegums pār pieļaujamo 3,9% pieaugumu ir skaidrojams ar nepieciešamību finansēt ar karu Ukrainā saistītos vienreizējos izdevumus. Ja, piemēram, no 2023. gada un 2024. gada neto primārajiem izdevumiem izslēgtu atbalstu Ukrainas iedzīvotājiem un vienreizējās iekšējā drošībā un aizsardzībā, neto primāro izdevumu pieaugums būtu 3,4%, t.i., mazāk kā pieļaujamais 3,9% pieaugums.

2024. gadā tiks turpinātas ANM investīcijas pašvaldību ēku energoefektivitātes uzlabošanai, atbalstot pasākumus ar ikgadējā primārā enerģijas patēriņa samazināšanu un enerģijas ietaupīšanu, ieviešot efektīvākos CO₂ samazinošos pasākumus energoefektivitātes un siltumnoturības uzlabošanai, vienlaikus mazinot pašvaldību budžeta izdevumus turpmākai ēku uzturēšanai un apsaimniekošanai. Iegādājoties bezemisiju transportlīdzekļus (elektroautobusus) pašvaldībām no ANM finansējuma, tiks veicināta pāreja uz klimatneitralitāti, aizstājot ar fosilās izcelsmes degvielu darbināmus pašvaldību transportlīdzekļus (autobusus) ar elektroautobusiem, tādējādi mazinot siltumnīcefekta gāzu emisijas un veicinot klimata mērķu sasniegšanu.

ES kohēzijas politikas programmas 2021. – 2027. gadam ietvaros 2024. gadā tiks sekmēta zaļā pārkārtošanās, turpinot atbalstīt mājāsaimniecības uzstādīt efektīvas un piesārņojumu mazinošas sadedzināšanas iekārtas, siltumapgādes un ūdenssaimniecības uzņēmumiem uzlabojot gaisa piesārņojošo vielu un notekūdeņu attīrīšanas iekārtu darbību, veicinot komersantus pārejai uz aprites ekonomiku, atbalstot pašvaldības īstenot kompleksus piesārņojuma mazināšanas, pielāgošanās klimata pārmaiņām un dabas aizsardzību sekmējošus pasākumus, nacionālā līmenī - plūdu risku mazināšanu un visaptverošu vides monitoringu.

Izmantojot Taisnīgas pārkārtošanās fonda finansējumu ES kohēzijas politikas programmas 2021. – 2027. gadam ietvaros, tiks mazināta klimata pārmaiņu radītā negatīvā ietekme, atsakoties no kūdras izmantošanas enerģētikā līdz 2030. gadam, un veicināta līdzsvarota sociālekonomiskā pārkārtošanās visvairāk skartajos reģionos pārejā uz klimatneitrālu ekonomiku – plānots atbalstīt ES nozīmes biotopu vai purvu ekosistēmu atjaunošanu, pētniecības attīstību dabas resursu ilgtspējīgai izmantošanai, uzņēmējdarbībai nepieciešamās publiskās infrastruktūras attīstību, bezemisiju transportlīdzekļu iegādi pašvaldībās, uzņēmējdarbības “zaļināšanu” un produktu attīstību, pašvaldību un reģionu speciālistu, kā arī pārkārtošanās uz klimatneitrālu ekonomiku ietekmēto darbinieku zināšanu un prasmju paaugstināšanu.

		<p>Izmantojot ES kohēzijas politikas programmas 2021. – 2027. gadam investīcijas valsts informācijas un komunikācijas tehnoloģiju risinājumu un pakalpojumu attīstībai, kā arī iespēju radīšanai privātajam sektoram, tiks veicināta valsts un privātā sektora digitālā transformācija.</p> <p>Attiecībā uz nodokļiem ES Padomes rekomendācija daļēji balstās uz datiem par uzņēmumu ienākuma nodokļa (turpmāk – UIN) ieņēmumiem 2020. gadā, kas neatspoguļo aktuālo situāciju. 2021. gadā UIN ieņēmumi bija jau par 35,5% augstāki kā 2020. gadā, savukārt 2022. gadā par 34,7% augstāki kā 2021. gadā, kas ir ievērojams pieaugums. UIN reformas izstrādes laikā sākotnēji tika prognozēts UIN ieņēmumu kritums, kam par pamatu bija ievērojamais uzkrātās peļņas apmērs, kas gūts līdz reformai (tika noteikts, ka, piemērojot FIFO (<i>first in, first out</i>) principu, vispirms tiek sadalīta peļņa, kas gūta līdz reformai, par kuru nodoklis jau ir samaksāts). Tāpat UIN ieņēmumus ietekmēja pārejas norma, kā rezultātā komersanti vēl 2018. gada pirmajā pusgadā veica UIN avansa maksājums, savukārt turpmākajos gados, ja netika veikta peļņas sadale, komersanti pieprasīja avansā samaksātā nodokļa atmaksu. Ņemot vērā minēto, UIN ieņēmumu līmeņa atgriešanās pirms reformas apmēros tika prognozēta aptuveni 5 gadu periodā. Jau 2023. gadā prognozētie UIN ieņēmumi pārsniegs pirms reformas līmeni un vidējā termiņā turpinās pieaugt, vienlaikus palielinoties arī to īpatsvaram pret IKP.</p> <p>Šobrīd norit darbs pie nekustamā īpašuma nodokļa politikas izmaiņām, ņemot vērā jaunās kadastrālās vērtības. Saskaņā ar Nekustamā īpašuma valsts kadastra likuma Pārejas noteikumu 45.- 47. punktu MK līdz 2024. gada 31. janvārim iesniedz Saeimai likumprojektu, kas saistībā ar kadastrālo vērtību bāzes izmaiņām paredz samērīgu nekustamā īpašuma nodokli un kas stājas spēkā vienlaikus ar kadastrālo vērtību bāzi, kura tiks izmantota kadastrālās vērtības aprēķinam 2025. gada 1. janvārī.</p> <p>2024. gada aprīlī plānots pabeigt vidēja termiņa valsts nodokļu politikas pamatnostādnes 2024. – 2027. gadam, kurās tiks definētas nodokļu politikas prioritātes turpmākajiem gadiem, balstoties uz plašu un rūpīgu analīzi, tostarp izskatot dažādus nodokļu politikas izmaiņu scenārijus.</p> <p>2023. gadā papildu piešķirtais finansējums novirzīts veselības nozarē strādājošo speciālistu atalgojuma palielināšanai, lai mazinātu darbaspēka aizplūšanu no valsts apmaksātās veselības aprūpes sektora, kā arī veikti pasākumi studentu piesaistei veselības aprūpes nozares specialitāšu apguvei. Tāpat finansējums novirzīts, lai sekmētu onkoloģijas laicīgu atklāšanu un veiksmīgākas ārstēšanas nodrošināšanu, vienlaikus nodrošinot jaunu onkoloģijas medikamentu iekļaušanu kompensējamo medikamentu reģistrā, paliatīvās aprūpes pakalpojumu mājās pieejamības un kvalitātes uzlabošanai. Tāpat finansējums novirzīts bērnu veselības aprūpes nodrošināšanai un kvalitātes uzlabošanai.</p> <p>Lai risinātu akūto finansējumu trūkumu veselības aprūpē 2023. gadā un nepalielinātu pakalpojumu gaidīšanas laiku, 2023. gada 3. ceturksnī veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanai 2023. gadā tika piešķirts papildus finansējums no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem 41,3 milj. <i>euro</i> apmērā un 57 milj. <i>euro</i> no budžeta pārskatīšanas rezultātā atrastajiem līdzekļiem citu ministriju resoros.</p> <p>Atbilstoši MK izskatītajam informatīvajam ziņojumam “Par priekšlikumiem valsts budžeta prioritārajiem pasākumiem 2024. gadam un budžeta ietvaram 2024.–2026. gadam” veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības un kvalitātes uzlabošanai 2024.-2026. gadā rezervēts papildus finansējums 275</p>
--	--	--

milj. *euro* apmērā ik gadu. 2024. gadā primāri to paredzēts novirzīt ārstniecības personu darba samaksas palielināšanai, lai mazinātu darbaspēka aizplūšanu no valsts apmaksātās veselības aprūpes sektora, ambulatoro un stacionāro veselības aprūpes pakalpojumu kvalitātes un pieejamības uzlabošanai, tai skaitā onkoloģijā un mātes un bērna veselības aprūpes jomā, kā arī tarifu palielināšanai. Tāpat finansējumu paredzēts novirzīt zāļu pieejamības uzlabošanai un efektīvākas medikamentu sistēmas nodrošināšanai, laboratorisko pakalpojumu nodrošināšanai, veselības veicināšanas pasākumu īstenošanai, sirds un asinsvadu veselības un psihiskās veselības uzlabošanai, digitālās transformācijas un tās pārvaldības uzlabošanai, kā arī primārās veselības aprūpes un slimnīcu tīkla attīstībai.

Lai nodrošinātu sociālās aizsardzības adekvātumu, īpaši iedzīvotājiem ar zemiem ienākumiem, no 2023. gada 1. jūlija ir pārskatīti minimālo ienākumu sliekšņi, proti:

- 1) tie ir noteikti saskaņā ar konkrētu aprēķina metodoloģiju, aizstājot esošos absolūtos minimālos ienākumu sliekšņu apmērus ar procentuālu vērtību no minimālo ienākumu mediānas uz vienu ekvivalento patērētāju (ekvivalences skala – 1; 0,7; 0,7);
- 2) paredzot ikgadēju minimālo ienākumu sliekšņu pārskatīšanu pēc aktuālo ES statistikas par ienākumiem un dzīves apstākļiem datu publicēšanas, aizstājot līdzšinējo normu par pārskatīšanu ne retāk kā reizi trijos gados – sākot ar 2024. gadu minimālo ienākumu sliekšņi un no tiem izrietošie minimālie pabalsti un minimālās pensijas tiks pārskatīti katra gada 1. janvārī un minimālo ienākumu sliekšņu apmēri netiek mainīti gadījumā, ja pazeminās ienākumu mediānas apmērs;
- 3) noteikti valstī vienoti koeficienti mājokļa pabalsta aprēķināšanai dažādiem mājāsaimniecību veidiem, lielāku atbalstu nodrošinot mājāsaimniecībām ar pensijas vecuma personām un personām ar invaliditāti.

Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta palielinājuma rezultātā pieaug arī no šī pabalsta apmēra izrietošie pensiju un pabalstu apmēri – pabalsts Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidētājiem, apbedīšanas pabalsts, resoru izdienas pensiju minimālais apmērs, papildu izdevumu kompensācija sakarā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību, atlīdzības par darbaspēju zaudējumu minimālais apmērs u.c.

No 2023. gada 1. jūlija palielināts atbalsts bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem pēc pilngadības sasniegšanas, pabalstu apmērus piesaistot minimālo ienākumu mediānai un paredzot to pārskatīšanu katru gadu. Vienreizējais pabalsts patstāvīgas dzīves uzsākšanai noteikts 40% apmērā no minimālo ienākumu mediānas, bet bērnam ar invaliditāti kopš bērnības – 60% apmērā no minimālo ienākumu mediānas. Vienreizējais pabalsts sadzīves un mīkstā inventāra iegādei turpmāk tiks pārrēķināts ik gadu, minimālo ienākumu mediānai piemērojot koeficientu 1,7. Savukārt ikmēneša pabalsts pilngadību sasniegušajiem bērniem, kuri turpina mācības, ir 20% apmērā no minimālo ienākumu mediānas, bet bērniem ar invaliditāti kopš bērnības – 30% no minimālo ienākumu mediānas.

Lai palielinātu pensiju adekvātumu un samazinātu pensiju saņēmēju nabadzības risku, valdība budžeta izstrādes procesā ir atbalstījusi papildu finansējuma piešķiršanu pakāpeniskai piemaksu pie vecuma un invaliditātes pensijas piešķiršanai par apdrošināšanas stāžu, kas uzkrāts līdz 1995. gada 31. decembrim. Atbalstītais pasākums paredz pakāpenisku (pa 3 gadiem) piemaksu piešķiršanu laikā no 2024. līdz 2029. gadam pie tām vecuma un invaliditātes pensijām, kas piešķirtas laikā no 2012. līdz 2028. gadam, bet sākot

		ar 2029. gadu – visiem vecuma un invaliditātes pensijas saņēmējiem par apdrošināšanas stāžu, kas uzkrāts līdz 1995. gada 31. decembrim. Provizoriski tas ietekmēs 38 tūkst. personu 2024. gadā, 87 tūkst. personu 2025. gadā un 145 tūkst. personu 2026. gadā.
2	Turpināt atvēršanas un noturības plāna stabilu īstenošanu un ātri pabeigt <i>REPowerEU</i> nodaļu, lai nekavējoties sāktu tās īstenošanu; turpināt kohēzijas politikas programmu ātru īstenošanu ciešā papildināmībā un sinerģijā ar atvēršanas un noturības plānu.	<p>Turpinās darbs pie nacionālā normatīvā regulējuma izstrādes par Latvijas ANM plāna investīciju ieviešanu – MK apstiprināti 53 ieviešanas nosacījumi 64 reformām/investīcijām ar kopējo AF finansējumu 1,47 mljrd. <i>euro</i> (80 % no AF kopējā finansējuma). Līdz 2024. gada 1. ceturksnim plānots, ka Latvija un EK paraksta finansēšanas nolīgumu, lai saņemtu <i>RePowerEU</i> finansējumu.</p> <p>Pārskata periodā norisinājies intensīvs darbs, lai uzsāktu ES fondu 2021.-2027.gada plānošanas perioda investīciju īstenošanu. Līdz 2023. gada septembra vidum ES fondu uzraudzības komitejā apstiprināti 68 projektu iesniegumu vērtēšanas kritēriju komplekti par 2 117,7 milj. <i>euro</i>, apstiprināti 24 MK noteikumi par specifisko atbalsta mērķu, to pasākumu īstenošanu par 472,7 milj. <i>euro</i>, un uzsākta 13 projektu iesniegumu atlasu īstenošana par 192,1 milj. <i>euro</i>.</p>
3	Uzlabot finansējuma pieejamību mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, izmantojot publiskās aizdevumu un garantiju shēmas, kas vērstas uz stratēģiski nozīmīgu investīciju atvieglošanu, jo īpaši zaļās pārkārtošanās un reģionālās attīstības jomās.	<p>ES kohēzijas politikas programmas 2021. – 2027. gadam investīcijas paredzētas arī mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, lai veicinātu pāreju uz aprites ekonomiku, investīcijas piešķirot finanšu instrumentu veidā. Tiks atbalstīti dažādi tehniskie risinājumi resursu patēriņa samazināšanai, primāro izejvielu aizstāšanai, ekodizaina principu ieviešanai u.c.</p> <p>Finansējuma pieejamības mazajiem un vidējiem uzņēmumiem uzlabošanai līdz 2024. gada beigām plānots:</p> <ul style="list-style-type: none"> - finanšu instrumentu tirgus nepilnību risināšanai pieejamais valsts atbalsta programmu portfelis, 1144 milj. <i>euro</i> apmērā; - piesaistīts kapitāls uzņēmumiem 230 milj. <i>euro</i> apmērā, tai skaitā privātā sektora līdzekļi 45,09 milj. <i>euro</i> apmērā un Eiropas Reģionālās attīstības fonda līdzekļi 91 milj. <i>euro</i> apmērā; - resursu piesaistes apjoms no starptautiskajām finanšu institūcijām vai kapitāla tirgū finanšu instrumentu valsts atbalsta programmu tirgus nepilnību risināšanai nepieciešamā apjoma palielināšanai, 30 milj. <i>euro</i>. <p>Vienlaikus ir paredzēts, ka saskaņā ar Lauksaimniecības un lauku attīstības likumu un Attīstības finanšu institūcijas likumu valsts 260 milj. <i>euro</i> apmērā atbild par akciju sabiedrības “Attīstības finanšu institūcija Altum” izsniegtajām garantijām.</p>
4	Samazināt vispārējo atkarību no fosilā kurināmā, paātrinot atjaunīgo energoresursu, jo īpaši sauszemes un atkrastes vēja enerģijas, kā arī saules enerģijas izmantošanu, un stiprinot energoefektivitātes pasākumus, piemēram, izmantojot jaunus finansēšanas un atbalsta pasākumus, lai sasniegtu ilgtermiņa renovācijas stratēģijas mērķrādītājus; nodrošināt pietiekamu starpsavienojumu jaudu, lai palielinātu piegādes drošību un turpinātu sinhronizāciju ar ES	<p>2024. gadā tiks turpināts nodrošināt Modernizācijas fonda darbību Latvijā. Fonda mērķis ir sniegt ieguldījumu klimata un enerģētikas mērķu sasniegšanā laika posmā līdz 2030. gadam, atbalstot oglekļa mazietilpīgus ieguldījumus enerģētikas sistēmu modernizēšanā, energoefektivitātes palielināšanā, t.sk. ēkās, transporta, lauksaimniecības un atkritumu apsaimniekošanas nozarēs. 2023. gada beigās plānots apstiprināt projektu konkursa nolikumu energoefektivitātes paaugstināšanai transporta sektorā, sniedzot atbalstu elektromobiļu un to uzlādes infrastruktūras ieviešanai, 2024. gadā plānots sākt konkursa īstenošanu.</p>

<p>elektrotīklu; pastiprināt politikas centienus, kuru mērķis ir nodrošināt un apgūt zaļās pārkārtošanās procesam vajadzīgās prasmes.</p>	<p>2024. gadā valsts budžeta programmas Emisijas kvotu izsolīšanas instruments (EKII) ietvaros tiks turpināts atbalstīt projektus, kas sekmē atjaunojamo energoresursu iekārtu izmantošanu mājāsaimniecībās un bezemisiju un mazemisiju transportlīdzekļu iegādi.</p> <p>2020. gada 18. septembrī tika parakstīts Saprašanās memorands kopīgam Igaunijas un Latvijas projektam enerģijas ražošanai no atjaunojamiem energoresursiem, izveidojot indikatīvo ceļa karti un nodibinot institucionālo sadarbības ietvaru Latvijas – Igaunijas atkrastes vēja parka projekta (turpmāk – ELWIND) attīstībai.</p> <p>2020. gada beigās Ekonomikas ministrija ciešā sadarbībā ar Igaunijas Ekonomikas un komunikāciju ministriju un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru, kā arī piesaistot reģionālo elektroenerģijas pārvades sistēmas operatoru akciju sabiedrības “Augstsprieguma tīkls” un akciju sabiedrības “Elering” ekspertus uzsāka intensīvu, produktīvu un iekļaujošu darbu ELWIND īstenošanā.</p> <p>Kopprojekta ELWIND ietvaros līdz 2030. gadam attīstītu atkrastes vēja parku ar kopējo uzstādīto elektrisko jaudu vismaz 1000 MW, tas savukārt veicinātu Latvijas kopējo elektroenerģijas jaudu pieejamību ilgtermiņā pieaugoša elektroenerģijas patēriņa apstākļos <i>NordPool</i> tirgū un mazinātu strauju elektroenerģijas cenu pieauguma riskus Latvijas tirdzniecības apgabalā.</p> <p>Latvijas pusē ELWIND projekta atkrastes vēja parka laukums atradīsies starp Pāvilostu un Jūrkalni apmēram 15 – 20 kilometri no krasta. Tā ir E4 teritorija jūras telpiskajā plānojumā.</p> <p>2021. gada ceturtajā ceturksnī tika veikta projekta priekšizpēte, izvērtējot potenciāli iespējamās atkrastes vēja parka atrašanās vietas, izvēloties piemērota izmēra laukumus, kas atbilst 1000 MW lielai uzstādītajai vēja turbīnu jaudai. Pētījuma mērķis bija sniegt rekomendācijas divu laukumu (viena Latvijā un viena Igaunijā) izvēlei ELWIND attīstībai, ņemot vērā tehniskos, ekonomiskos un ilgtspējības apsvērumus.</p> <p>2021. gada 15. oktobrī projekts ir iekļauts ENTSO-E (Eiropas elektroenerģijas pārvades sistēmas operatoru tīkla) desmitgades attīstības plānā 2022, pēc kura apstiprināšanas projekts jāiekļauj <i>Projects of common interest</i> sarakstā. Konkrētais saraksts, kurā plānots iekļaut atkrastes vēja parka un infrastruktūras projektus, tiks publicēts 2023. gadā.</p> <p>Pētījumi sāksies 2024. gadā, un tie tiks veikti līdz 2026. gadam. Savukārt 2026. gadā tiek plānotas vēja parku izsoles, bet 2027.-2029. gadā – vēja parku un elektropārvades infrastruktūras un pieslēgumu būvniecība. Secīgi plānots, ka 2030. gadā ELWIND kopprojekta ietvaros tiks uzsākta elektroenerģijas ražošana.</p>
---	--

Tabula A: Eiropas Atveseļošanas un noturības mehānisma ietekme - granti

<i>Ieņēmumi no ANM pārvedumiem (% no IKP)</i>				
	2021	2022	2023	2024
ANM ieņēmumi iekļauti vispārējās valdības prognozēs	0,0	0,0	0,6	1,3
ANM atmaksas (naudas plūsma) no ES	0,7	0,5	0,0	1,0
<i>Izdevumi finansēti no ANM pārvedumiem (% no IKP)</i>				
	2021	2022	2023	2024
KĀRTĒJIE IZDEVUMI	0,0	0,0	0,2	0,5
Bruto pamatkapitāla veidošana P.51g	0,0	0,0	0,4	0,8
Kapitāla pārvedumi D.9				
KAPITĀLIE IZDEVUMI	0,0	0,0	0,4	0,8

Tabula 7: Salīdzinājums ar Stabilitātes programmu 2023.–2026. gadam

	EKS kods	2023	2024	2025
		% no IKP		
Vispārējās valdības budžeta bilance	B.9			
Stabilitātes programma		-4,0	-2,5	-2,2
Vispārējās valdības budžeta plāna projekts		-2,7	-2,8	-2,3
Starpība		1,3	-0,3	-0,1
Vispārējās valdības budžeta bilance pie nemainīgas politikas	B.9			
Stabilitātes programma		-4,0	-2,4	-1,7
Vispārējās valdības budžeta plāna projekts		-2,7	-2,2	-1,3
Starpība ⁸		1,3	0,2	0,4

⁸ Starpība var attiekties gan uz novirzēm, kas izriet no izmaiņām makroekonomiskajā scenārijā, gan uz novirzēm, kas izriet no politikas pasākumu ietekmes, kas veikti laikā starp Stabilitātes programmas iesniegšanu un Vispārējās valdības budžeta plāna projekta iesniegšanu.

Izplatīšanās ietekmes analīze

Ar izplatīšanās ietekmes analīzi tiek novērtēta valdības atbalstīto pasākumu ietekme uz ienākumu nevienlīdzību un mājsaimniecību rīcībā esošajiem ienākumiem uz ekvivalento patērētāju⁹ (turpmāk, mājsaimniecību ienākumi). Izplatīšanās ietekmes analīze tiek veikta izmantojot EUROMOD nodokļu un pabalstu mikrosimulāciju modeli. Kā modeļa ievaddati tiek izmantoti Latvijas EU-SILC 2021 dati, kas satur informāciju par reprezentatīvo izlasi – 6 571 mājsaimniecībām un 13 975 mājsaimniecību locekļiem, koriģējot uz populāciju tiek iegūta informācija par 824 774 mājsaimniecībām un 1 869 147 mājsaimniecību locekļiem. EUROMOD modelī izmantotie EU-SILC 2021 dati par mājsaimniecību ienākumiem tiek aktualizēti balstoties uz FM makroekonomiskajām prognozēm par patēriņa cenu inflāciju un bruto darba algu (sk. tabulu 1.b un 1.c).

Izplatīšanās ietekmes analīzē tiek vērtēta divu pasākumu ietekme uz ienākumu nevienlīdzību un mājsaimniecību ienākumiem 2024. gadā:

- 1) Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru izmaiņas, kas valstī tiek garantēts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējiem, minimālās invaliditātes un apgādnieka zaudējuma pensijas saņēmējiem, kā arī trūcīgām un maznodrošinātām mājsaimniecībām, kas saņem pašvaldības sociālo palīdzību. Tiek noteikts, ka minimālo ienākumu sliekšnis nav mazāks par 20% no CSP publicētās minimālo ienākumu mediānas mēnesī un tiek pārskatīts katru gadu 1. janvārī;
- 2) Valdības apstiprinātie grozījumi noteikumos par valsts pensijas apmēra pārskatīšanu¹⁰, kas paredz, ja apdrošināšanas iemaksu algas reālais pieaugums ir mazāks par nulli, tad aprēķinot pārskatīto pensiju apmēru tiek izmantots koeficients “0”.

Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru izmaiņas stājās spēkā 2023. gada 1. jūlijā, kad tika pārskatīti minimālie pabalsta apjomi¹¹. EUROMOD modelī tiek analizētas pabalstu apmēra izmaiņas 2024. gadā, salīdzinot tos ar pabalstu apmēriem, kas bija spēkā no 2023. gada 1. jūlija.

Latvijā pensijas tiek indeksētas ņemot vērā gan patēriņa cenu indeksa izmaiņas, gan daļu no apdrošināšanas iemaksu algas reālā pieauguma – atkarībā no personas apdrošināšanas stāža. Augstas inflācijas apstākļos varēja rasties situācija, kad veicot 2023. gadā kārtējo pensiju indeksāciju tiktu izmantots negatīvs apdrošināšanas iemaksu algas reālā pieauguma koeficients, tādā veidā personām ar garāku apdrošināšanas stāžu pensiju indeksācija tiktu veikta ar zemāku koeficientu. EUROMOD modelī tiek analizēts kā mainās mājsaimniecību ienākumi un nevienlīdzības rādītāji, ņemot vērā valdības atbalstītos grozījumus, kuru rezultātā pensijas tiek indeksētas 2023. gadā ņemot vērā tikai patēriņa cenu indeksa izmaiņas.

⁹ Mājsaimniecību rīcībā esošie ienākumi uz ekvivalento patērētāju tiek aprēķināti dalot mājsaimniecību ienākumu ar ekvivalento mājsaimniecību lielumu, kuru veido izmantojot modificēto OECD skalu (1,0; 0,5; 0,3) – pirmajam pieaugušajam tiek pielīdzināts svars 1,0, katram nākamajam mājsaimniecības loceklim vecumā no 14 gadiem un vecākam – 0,5, bet katram bērnam jaunākam par 14 gadiem – 0,3.

¹⁰ Grozījums Ministru kabineta 2014. gada 15. jūlija noteikumos Nr. 398 “Noteikumi par valsts pensijas apmēra pārskatīšanu”, pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/342679-grozijums-ministru-kabineta-2014-gada-15-julija-noteikumos-nr-398-noteikumi-par-valsts-pensijas-apmera-parskatisanu->

¹¹ Informācija par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru izmaiņām pieejama Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras mājaslapā: <https://www.vsaa.gov.lv/lv/pakalpojumi/valsts-sociala-nodrosinajuma-pabalsts>

Tabula 8: Pasākumu ietekme uz mājsaimniecību ienākumiem 2024. gadā

	2024				
	Vidējie ienākumi	Sociālā nodrošinājuma pabalstu apmēru izmaiņas		Pensiju indeksācija, ņemot vērā tikai patēriņa cenu indeksa izmaiņas	
	<i>Euro</i>	<i>Euro</i>	%	<i>Euro</i>	%
Decile 1	3 919	69	1,76%	64	1,62%
Decile 2	6 313	17	0,26%	115	1,82%
Decile 3	8 053	6	0,08%	88	1,09%
Decile 4	9 793	5	0,05%	83	0,85%
Decile 5	11 631	3	0,02%	59	0,51%
Decile 6	13 614	2	0,02%	53	0,39%
Decile 7	15 732	4	0,02%	50	0,32%
Decile 8	18 492	1	0,00%	57	0,31%
Decile 9	23 039	1	0,00%	38	0,16%
Decile 10	39 146	2	0,01%	39	0,10%

Pasākumu ietekme uz mājsaimniecību ienākumiem un nevienlīdzību raksturojošiem rādītājiem norādīta 8. un 9. tabulā. Pasākumi palielina mājsaimniecību ienākumus un samazina gan *Džini* koeficientu¹², gan kvintiļu attiecību indeksu *S80/S20*¹³.

Tabula 9: Pasākumu ietekme uz ienākumu nevienlīdzības rādītājiem 2024. gadā

Nevienlīdzības rādītājs	Koeficienta vērtība	2024	
		Sociālā nodrošinājuma pabalstu apmēru izmaiņas	Pensiju indeksācija, ņemot vērā tikai patēriņa cenu indeksa izmaiņas
<i>Džini</i> koeficients	34,51	-0,08	-0,21
<i>S80/S20</i>	6,04	-0,05	-0,08

¹² *Džini* koeficients raksturo ienākumu nevienlīdzību. Tas variē no 0 līdz 100. *Džini* koeficients ir 0, ja pastāv absolūtā ienākumu vienlīdzība (t.i., visiem iedzīvotājiem ir vienādi ienākumi), bet, ja *Džini* koeficients ir 100, tad visus ienākumus saņem viens sabiedrības pārstāvis.

¹³ *S80/S20* kvintiļu attiecības indekss raksturo attiecību starp rīcībā esošo ienākumu summu, ko saņem 20% valsts iedzīvotāju ar augstākajiem ienākumiem (augstākā kvintile), pret ienākumu summu, ko saņem 20% valsts iedzīvotāju ar zemākajiem ienākumiem (zemākā kvintile).

Pielikums: Metodoloģiskie aspekti

Makroekonomiskās prognozes tiek veidotas vidēja termiņa makroekonomiskajā modelī, kas nodrošina makroekonomisko likumsakarību ievērošanu prognozēs un par pamatu izmanto īstermiņa un vidēja termiņa ekonometrisko modeļu rezultātus, kā arī eksperta vērtējumus.

Sagatavojot nodokļu ieņēmumu prognozes, tiek izmantotas plaši pazīstamas prognozēšanas metodes un pieņēmumi, tomēr visvairāk tiek izmantots prognozēšanai speciāli izstrādāts rīks, t.i., modelis LATIM–F. Biežāk izmantotie nodokļu ieņēmumu prognozēšanas paņēmieni:

- izmantojot detalizētu nodokļa ieņēmumu aprēķinu;
- prognozējot nodokļu ieņēmumu īpatsvaru IKP, %;
- prognozējot nodokļa reālās aplikamās bāzes/modelētās bāzes attiecību;
- izmantojot eksperta novērtējumu;
- izmantojot citus paņēmienus.

Lai aprēķinātu nodokļu ieņēmumu prognozes, FM, kā tika minēts iepriekš, izmanto nodokļu ieņēmumu prognožu modeli LATIM–F, kura galvenās sastāvdaļas ir makroekonomisko rādītāju datu bāze, faktisko nodokļu ieņēmumu datu bāze un likumdošanas izmaiņas (ieskaitot nodokļu likmes utt.). Tāpat analizē tiek izmatota Valsts kases, Valsts ieņēmumu dienesta, Centrālās statistikas pārvaldes u.c. informācija.

Finanšu ministrs

A.Ašeradens

Blauberga, 20215807
irena.blauberga@fm.gov.lv